

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Statsvetenskap (61-90), 30 hp

KANDIDATUPPSATS

Synsätten på narkotika i Sveriges
utredningsväsende

Textanalys om förekomsten av vetenskapliga och
ideologiska resonemang i policydokument

Semir Lulic

Uppsatskurs, 15 hp

Halmstad 2018-06-03

Abstract

Svensk politik påstås ha haft en utgångspunkt i vetenskap. Kunskapen om en politisk fråga ska i enlighet med påståendet ha lagt grunden för påföljande utförd politik. Det finns en oenighet till denna förutsättning hos uppfattningar om att svensk narkotikapolitik istället har förts på ideologiska grunder. Med exempel ur utredningsväsendet, en del av Sveriges politiska system, görs en analys av statliga policydokument som berör narkotikapolitik med avsikten att observera hur dessa två motsättande ställningar kommer fram i texterna. För att möjliggöra analysen utformas två idealtyper som studieobjekten observeras utifrån. Dessa bygger på hur vetenskap och ideologi ska förstås som koncept. Resultatet visar att resonemang från båda fälten förekommer i varierande grad bland dokumenten, där diskussionen som förs om narkotikan styrs av vilken idealtyp som blir mest framträdande. Dokumenten är inte heller alltid entydiga i vilken idealtyp de kan sägas tillhöra, vilket avspeglas främst i utredningen från 2008.

Nyckelord: Statens offentliga utredningar, narkotikapolitik, policydokument, problemkonstruktion, textanalys, vetenskap, ideologi, utredningsväsendet.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	3
1.2 Avgränsningar	3
2. Tidigare forskning	5
2.1 Utredningsväsendet och kommittéväsendet	5
2.2 Vetenskapens roll i politiken	7
2.3 Drogpolicy förstådd genom syner på problem	8
2.4 De svenska förutsättningarna	10
3. Teori	12
3.1 Kort om policyprocessen	12
3.2 Vad utgör vetenskap respektive ideologi?	12
3.2.1 Operationalisering	14
4. Metod	16
4.1 Tillämpandet av analys-schemat	16
4.2 Fall	16
4.3 Reliabilitet och validitet	17
4.4 Urval av dokument	19
5. Resultat	21
5.1 Analys av SOU 2000:126 och tillhörande dokument	21
5.1.1 Kommittédirektiv, Dir. 1998:18	21
5.1.2 SOU 2000:126	22
5.1.3 Proposition 2001/02:91	25
5.2 Analys av SOU 2008:120 och tillhörande dokument	26
5.2.1 Kommittédirektiv, Dir. 2006:97	26
5.2.2 SOU 2008:120	27
5.2.3 Proposition 2010/11:4	29
5.3 Analys av SOU 2011:35 och tillhörande dokument	30
5.3.1 Kommittédirektiv, Dir. 2008:48	30
5.3.2 SOU 2011:35	31
5.4 Sammanställning av dokumentens tillhörande idealtyp i synsättet på narkotika	34
6. Avslutning	35
6.1 Slutsatser	35
6.2 Diskussion	37
6.3 Vidare forskning	39
7 Källförteckning	41

7.1 Akademisk avhandling	41
7.2 Internet	41
7.3 Riksdagstryck	41
7.4 Statens Offentliga Utredningar	41
7.5 Tryckta källor	42
7.6 Vetenskapliga artiklar	43

1. Inledning

Svensk politik har generellt sett präglats av en betoning på vetenskap och kunskap. Detta har uppmärksammats av statsvetaren Jörgen Hermansson i boken Politik på upplysningens grund, där han skriver att: ”Svensk politik, i synnerhet under den svenska modellens glansdagar, har av tradition lagt stor vikt vid vetenskaplig kunskap.” (Hermansson 2003, 9) Detta synsätt hävdar att underlag i form av fakta är och borde vara en central del i bland annat beslutsfattning. Statsvetaren Björn Johnson har däremot fått ett annat intryck genom sin egen forskning. Med exempel i svensk narkotikapolitik, beskriver han situationen som ett ”ideologiskt och moraliskt fält” (Johnson 2005, 174) i kontrast mot antaganden om kunskapens roll i sammanhanget.

Narkotikapolitiken är därtill ett omdebatterat ämne i svensk kontext. Den har omfattats av stränga syner på narkotika och dess användning, och har således förts fram som en viktig folkhälsofråga som måste behandlas politiskt. Framför allt är ståndpunkten ”ett narkotikafritt Sverige” något som har anammats från den nuvarande regeringens håll samt tidigare regeringar (Regeringen, 2016). Här uppmärksammas frågan som ett samhällsproblem där en tydlig ställning emot narkotikan utvecklas. Bland annat användning och distribuering av den betonas som dåligt för samhället i stort. Trots att svensk politik i detta hänseende har varit restriktiv för landets medborgare, ligger Sverige i topp bland dödsfall relaterade till narkotika inom EU under senare år (TT, 2015).

Att byta riktning benämns av en svensk riksdagsledamot som omoraliskt. Den restriktiva politiken ses som ett viktigt tillvägagångssätt för att bekämpa narkotikan och dess följder (Hammarbergh, 2014). Här etableras en tydlig ståndpunkt i förhållande till frågan som ett samhällsproblem och som ett politiskt ärende. Allt bruk och innehav av narkotika ska straffas med infallsvinkeln att den är likställd med brottslighet och bör således bekämpas därefter. Att politiken borde vila på moraliska grunder föreslås dessutom av en annan svensk politiker (Gryhed, 2017). Moral och värderingar ses här som betydande för politikens förutsättningar. En normativ diskussion om hur ett samhälle bör vara och agera förutsätts av moraliska överväganden.

Detta uppfattade tillstånd i fallet svensk narkotikapolitik har väckt reaktioner från vissa håll. Området beskrivs som ideologiskt där insatser belagda med vetenskaplig kunskap undermineras trots betoningen på narkotikarelaterade dödsfall och problemets omfattning i Sverige (Johnson, Rickert & Svensson, 2015). Det påpekas även att dödligheten har växt i storlek över tid, vilket tyder på en ökning av allvaret i problemet. Trots denna eskalering, verkar trenden dock inte ha lett till förändringar i hur politiken i området förs. Vidare påpekas det att Sveriges narkotikapolitik uttryckligen saknar en grund i vetenskaplig kunskap. Uppfattningen av en fränkoppling med verklighetsbilder betonas här i samband med en fortsatt tonvikt på det ideologiska prägel som verkar finnas inom detta område bland svensk politik (Stålenkrantz & Persson, 2008).

Att politiken verkar ha förts på en sådan grund uppfattas som problematiskt i sig. Situationen beskrivs som att endast ha blivit värre i relation till statligt uppsatta mål om att minska tillgången, användandet och missbruket av narkotika. Just den restriktiva politiken antyds vara källan till motgångarna, även om det också uppmärksammas att det verkar ha blivit bättre i senare år genom en starkare fokus på vetenskapliga metoder för exempelvis behandling (Olsson 2017, 26-27). Moral och värderingar uppfattas återigen som negativa i sammanhanget av att bemöta narkotikan som samhällsproblem. En brist på förändring står i motsättning till sämre och nedåtgående statistik genom åren. Forskaren och professor i alkohol- och narkotikapolitik Börje Olsson menar vidare att principen om nolltolerans, som uppmanar till en total avlägsnande av narkotika, har varit ett exempel på den svenska narkotikapolitikens ideologiska förfarande och att den inte kan lyckas med att lösa problemet (Bergstedt, 2015).

Ett konkret och framträdande exempel av förhållandet i svensk politik mellan problem och beredning är det statliga utredningsväsendet. Dess roll som informationssamlare inför beslut betraktas som en fundamental del av Sveriges politiska procedur (Wisselgren 2008, 108). Den spelar en betydande roll i att forma svensk politik. Statens Offentliga Utredningar, förkortat SOU, har som funktion att lägga en grund för bland annat politikutformning där kunskap är vägledande (Amnå 2010, 552). De underlag som framställs här blir således väsentliga i att förstå hur svensk politik bedrivs från statligt håll och inte minst hur den rättfärdigas.

Förutsättningarna hos förd politik och synen på problem som har nått fram till den politiska dagordningen kan därmed återkopplas till dessa delar.

1.1 Syfte och frågeställning

I linje med dessa premisser för svensk politik, och med de antaganden som råder för fallet svensk narkotikapolitik, har denna studie för avsikt att granska synsätt på narkotika i svenska policydokument närmare nutid. Detta görs genom att observera ett antal av Statens Offentliga Utredningar och tillhörande kommittédirektiv samt propositioner från tidsperioden 1998-2011. Detta sker utifrån särskilda perspektiv på det svenska utredningsväsendet med dess betydelse för svensk politik, politiska problem och kännetecken av vetenskapliga kontra ideologiska resonemang. Perspektiven har till syfte att möjliggöra en bedömning av hur pass framträdande vetenskapliga eller ideologiska resonemang är bland dokumenten som undersöks. Ett analyschema, såväl som val av dokument och val av tidsperiod, kommer att vidareutvecklas senare i texten.

Frågeställning:

- Vilka synsätt på narkotika går att tolka ur utvalda Statens Offentliga Utredningar samt sammanhängande kommittédirektiv och propositioner utifrån vetenskapliga och ideologiska resonemang?

1.2 Avgränsningar

Val av utredningar har huvudsakligen byggts på att de har med narkotikapolitik att göra och därmed förmedlar uppfattningar om narkotika som har väglett uttryckta förslag och lösningar. Tidsperioden mellan samtliga dokument ger en större, översiktlig bild av synsättens framkomst närmare nutid och som debatten i stor mån berör, gällande narkotikadödighetens utveckling över tid och insatserna däremellan. Därmed förmedlas också en konkret och uppdaterad bild av hur situationen förhåller sig i dagsläget i relation till tidigare studier av Björn Johnson.

Konstruktionen av idealtyper, som sker i uppsatsens teoridel och vidareutvecklas senare, förutsätter att enbart dessa två synsätt urskiljs från materialet. Detta kan allmänt ses som problematiskt i den mån att andra synsätt som skulle kunna finnas i texterna inte kan föras fram på grund av att en utlagd idealtypsstruktur inte skulle behandla andra idealtyper utöver dem som har konstruerats (Bergström & Boréus 2012, 151-152). Detta är inte ett problem för denna analys eftersom syftet är att avläsa förekomsten av två motsättande idealtyper och inga andra.

Synsättet på narkotika ur ideologiska ståndpunkter förekommer även i andra länder, med ett exempel i USA om drogpolitik som en moralisk fråga. Texten återkommer till detta exempel framöver. Att observera andra länder med samma utgångspunkter som en alternativ metod skulle kunna ge mer slutsatser om andra länder också, men detta skulle även innebära ett försvårande av omfång såväl som mätning av företeelsen. Genom att i detalj rikta sig in på Sverige, kan flertalet studieobjekt granskas och jämföras samt sättas i relation till främst Johnsons tidigare forskning om ideologiserandet i svensk narkotikapolitik. Dessutom kommer det tillgängliga materialet, tack vare dokumentens officiella och betydande karaktär (Bryman 2008, 495), att vara passande som datakälla (Bryman 2008, 488f) med inget särskilt behov av att vara representativt för andra aktörer då detta inte är av särskilt intresse för rådande syfte.

2. Tidigare forskning

2.1 Utredningsväsendet och kommittéväsendet

Utredningar är ett kännetecknande drag för Sveriges politik och spelar en viktig roll i att forma underlag för beslut och ställningar i frågor (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015, 184). Avsikten med att sätta igång utredningar kan vara flerfaldiga och utförandet av en kan hamna på agendan genom till exempel riksdagsledamöter eller regeringar. Anledningarna bakom utredningarna kan vara av olika karaktär, från att väcka uppmärksamhet för ett ämne till att avvakta med att agera eller ingripa i en fråga. Oavsett motiven bakom, spelar utredningar en väsentlig roll i utformningen av politik och har en betydande status som problemlösare.

Sakkunnighet och underlag till politiska beslut är därmed egenskaper som är tänkta att återspeglas i deras innehåll. De ska kunna vara neutrala hänvisningspunkter för diskussioner av politik. De är neutrala i den mån att vetenskap och kunskap prioriteras i dess arbete och behandling av frågor, och kan också därför uppfattas som en slags mötespunkt mellan kunskap och politik (Wisselgren 2008, 104). Att hänvisa till utredningar kan därför ses som ett kraftfullt sätt att ge stöd åt ståndpunkter till argument i den politiska sfären. Politiken på statlig nivå kan sägas vara reglerad av detta i någon mån eftersom de klargör aktuella problem, förklarar rådande syner på förord politik och ger konkreta underlag till lösningar. Det blir möjligt att bygga fram och motivera riktning i frågor genom dem samt ge understöd åt eventuella förslag och förändringar.

Den huvudsakliga delen av utredningsväsendet är kommittéväsendet som är i hög grad involverade i utredningsarbetet. Kommittéerna ses som beredningsgrupper, tillsatta för att specifikt koncentrera sig på en utredning eller flera utredningar inom frågor som kommittéerna tas fram för (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015, 186). Ursprungligen var detta till för att minska arbetsbördan för myndigheter, och ses även som en kompensation för ett storleksmässigt mindre regeringskansli jämfört med andra länder (Amnå 2010, 553). Sakligheten i gruppernas förfarande påpekas som en väsentlig egenskap. Deras mängd och roller i behandlingen av problem har skiljt sig genom dess historia på grund av olika politiska aspekter, men förblir essentiella för initieringen av SOU:er.

Kommittéerna är grundläggande för beredningsarbetet i den svenska policyprocessen. De blir en ständig beståndsdel av statens förda politik, vilket kan iakttas när deras tillsättning överlappar sittande regeringar genom sin funktion. Direktiven som kommer från dem kan vara av öppna eller målinriktade karaktär i förhållande till utförda utredningar. Direktiven utövar stor kontroll över hur utredningarna kan komma att se ut gällande inriktning, innehåll, skyndsamheten av dem och så vidare (Zetterberg 2011, 753f).

En företeelse som hävdas av forskare är att det har skett en ökad statlig styrning av kommittéerna. De ligger under en alltmer omfattande utsträckning av kontroll över hur en utredning ska gå till. Dessutom noterades ett mindre fokus på vetenskaplig kunskapsinhämtning i samband med utförandet av utredningarna (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015, 189f). Ett fokus på snabbare beslut och större utsträckning av agerande i frågor har lett till denna utveckling. Detta gäller särskilt problem av en mer akut karaktär, där krav på handling kan vara att ingripa i ärendet hastigt. En långsam utredningsprocess bromsar sådant agerande. Pressen på en snabbare utredningsprocess såväl som en ökad statlig styrning har dessutom beskrivits som oroväckande (Amnå 2010, 557f). Den kan ha en påverkan på utredningarnas kvalitet. Från personlig erfarenhet skriver Amnå att tidspress var en huvudsaklig anledning till att empirisk forskning inte kunde genomföras i samband med en utredning.

Det resoneras även kring styrkor och svagheter med en snabb politikutformningsprocess respektive en långsam sådan. Långsamma kan anses vara mer kraftfulla, där möjligheten för noggrann redogörelse av frågor finns. En god mängd av tid kan tillsättas i syfte att undersöka frågor under en längre tidsperiod. Detta i sin tur öppnar för framkomsten av ny och säkrare kunskap som ger mer tyngd åt slutsatser och mer eftertänksamma förslag. Snabba processer leder till effektivare verkställning av åtgärder och löper mindre risk för att problemet trappas upp på grund av en längre beslutsprocess. Dock har de inte en likvärdig stabilitet med det långsammare alternativet när det gäller att hitta acceptabla kompromisser mellan politiska sidor eller att nå fram till vad som kan anses vara tillförlitlig och god kunskap om ämnet (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015, 191-192).

2.2 Vetenskapens roll i politiken

Policyskapande som sker med hjälp av eller grundat på bevis i form av vetenskaplig forskning och kunskap bidrar till vad man kan kalla för en god typ av policy (Ritter 2009, 70).

Beslutsfattning genomgår bekräftelsen av ett problem tillsammans med dess orsaker och förutsättningar. När dessa faktorer kan fastställas av kunskap om ämnet, leder det till möjligheten att rikta sig till problemet och försöka lösa den på passande och effektiva sätt. Det kan finnas olika inställningar om hur pass mycket det går att förlita sig på bevis i detta hänseende, och hur pass säkerställda bevisen behöver vara, men den gemensamma tanken bakom ett så kallad bevis-baserad policyskapande är just att beslutsfattandet ska ha utgångspunkt i vetenskapliga bevis och kunskap (Detrick, Keyworth & States 2016, 124).

Dock kan drogpolitik hamna i motsättning till detta på grund av bemötandet av droger som en moralisk fråga. När synen på droger rent allmänt uppfattas som syndfull och oetiskt ur en allmän bemärkelse, såsom den har i USA, har den behandlats ur politiska aspekter som en moralisk fråga (Euchner et al 2013, 372f). Detta har konsekvenser både för hur aktörer från olika länder, med deras egna respektive omständigheter i frågan, ser på droger samt på hur dessa bör bemötas.

Annan forskning fortsätter vidare på spåret av bevisens roll i relation till policyutformning. I intervjuer med drogpolicyskapare drog forskaren Alison Ritter (2009, 73f) fram tesen att det fanns markanta skillnader mellan hur olika typer av information om ett ämne uppfattas i termer av nytta. Vetenskapligt lagda bevis ses som ett tillförlitligt sätt att genomföra bra policyn. Policyskaparna värderade information som var mer lättillgänglig, gällande åtkomligheten av materialet och det rent innehållsmässiga. Akademisk publicering av vetenskaplig forskning benämns som en källa som inte når ut till politiken på grund av bland annat alltför nyanserade infallsvinklar.

En annan forskare vid namn Alex Stevens tog fram liknande slutsatser i hans studie i Storbritannien (Stevens 2011, 240f). Återigen diskuteras bevis-baserade policyn med hjälp av vetenskaplig forskning som det mest lämpliga tillvägagångssättet. Samma typer av problem framkommer här, nämligen att bevisen blir i någon mån oanvändbara. Detta sker delvis på grund av att de inte passar resonemangen som används i syfte att tilltala till väljare och

allmänheten i stort. Policyberättelser, ett begrepp som används av artikeln, används enbart när de uppfattas vara framgångsrika med att passa in på värderingarna som råder hos allmänheten. Därför är detta ett exempel på att bevis riskerar att hamna i skymundan i argumentationen för olika överväganden och prioriteringar för policyutformning.

Likadan forskning kan även påträffas i exempelvis Belgien, där Tieberghien och Decorte (2013, 241) framhäver just konkurrensen mellan vetenskaplig kunskap och andra typer av information. Det uppstår således en dragkamp i möjligheten att influera upplägget av policyn i området för att påverka vilka riktningar som föredras. En intressant aspekt framfördes i att den ursprungliga grund som fanns för motiveringen av ställningar och policyn i området begränsade närvaron av vetenskaplig kunskap på grund av företrädande faktorer i bland annat ideologi och intressen (Tieberghien & Decorte 2013, 245). Dock kunde sådan kunskap ändå spela en betydande roll i den politiska processen genom att erbjuda handlingsätt och bidra till förståelse för problemet (Tieberghien & Decorte 2013, 246f). Analysen kom därmed fram till att bevis som grund till policyskapande utnyttjades inte i en särskilt stor utsträckning, men hade ändå ett visst inflytande.

2.3 Drogpolicy förstådd genom syner på problem

Policyforskning om droger, narkotika och användandet av dem har utgått från olika perspektiv, främst utifrån vilka studieobjekt som observeras och vilka grundläggande frågeställningar som har tillämpats (Gstrein 2017, 76). Policyprocesser, medias involvering i ämnet och olika aktörers roller är några exempel. Ett sätt att förstå drogpolicy på grundar sig i en socialkonstruktivistisk tankegång i form av en så kallad problemkonstruktion. Detta perspektiv bygger på en syn på policyn som skapare och framhävare av problemdefinitioner.

Ett problem kommer fram genom samma policy som riktar sig till den eftersom policyn grundar sig lika mycket i att definiera problemet som att lösa den. Perspektivet är särskilt relevant i detta fall då den kan uppmärksamma betydelsen av att bedöma utnyttjandet av bevis som underlag till policyskapande (Gstrein 2017, 80). Den möjliggör också ett sätt att betrakta hur själva problemet motiveras, byggs upp och förklaras av aktörer med stater eller regeringar som exempel. Problemkonstruktionen kan härledas till den australiensiska forskaren Carol Bacchi. Politik och policy förstås i linje med att de är ett sätt att behandla samhällsproblem. Genom att försöka lösa problem, blir de också ett uttryck för själva problematiseringen och

vad som bedöms vara en företeelse som kräver eller borde omfattas av lösningar. Således blir problemets framställning betydande för förståelsen av den och hur den kan lösas (Bacchi 2009, 1-2).

Något som framställs och hur detta framställs är således komponenter av en problemkonstruktion som fångas upp. Här skapas en förståelse för problematisering som koncept i den mån att någon företeelse läggs fram eller beskrivs som ett problem. Perspektivet framhäver problematiseringen som centrala för politiskt styrande (Bacchi 2009, 11-12). Beskrivningen av en företeelse som ett problem leder till att människor blir reglerade av dessa tankegångar och utsatta för efterföljande lagar som sätter gränsen för vad befolkningen får göra. Detta är vad som menas med att vi styrs av problematiseringar (Bacchi 2009, 13), då de i sin tur styr över vilka attityder, regler och handlingar som tillämpas. Uppfattningen av narkotika som något dåligt för samhället leder in till dess illegala bruk och försäljning, den statliga nolltoleransen och liknande attityder.

Fraser och Moore (2011, 500) använde sig av detta i forskning om politiken kring användandet av en viss typ av droger i Australien. Problematiseringen av frågor ses som styrande och som en framträdande egenskap till hur policyn blir styrande ur politisk bemärkelse. Undersökningen av statliga dokument i form av bland annat utredningar och handlingsplaner grundar sig i att förstå hur dokumenten problematiserar företeelsen. Beskrivningarna och benämningarna i dem om drogerna och användandet av den uppmärksammas som infallsvinklar där problemet förklaras med dess omfattning. På så sätt förstås policyn som en framställning av ett problem. Drogerna uppfattas som farlig i den mån att den måste bearbetas politiskt som ett samhällsproblem. Beskrivningen om användandet av droger som något negativt för landets befolkning kan ses som en slags argumentation för behovet av föreslagna lösningar. Motiveringen för rådande synsätt på drogerna framkommer därför genom denna analys och då inte minst på vilket sätt detta sker med exempel i användandet av bevis för att stärka uppfattningen av droger som farlig för allmänheten, även om bevisen i sig uppfattas vara ganska bristfälliga av Fraser och Moore (2011, 502).

Andra som forskat inom samma område inkluderar Lancaster och Ritter, också baserade i Australien, genom statliga dokument om nationella strategier mot droger i landet. Här betonas den politiska kontexten som en viktig komponent i att förstå vilken slags inställning nationer antar i frågan (Lancaster & Ritter 2014, 81f). Betoningen på bevis var särskilt framträdande i undersökningen, då bevisen användes som ett sätt att förstå droger i samhället och belägga företeelsen som ett faktiskt problem. Att undersöka politik på detta sätt bidrar till att förstå hur en fråga såsom narkotika problematiseras i politiskt syfte och vilka belägg som ska finnas för en sådan politik. En förståelse utvecklas dessutom för hur och varför politiken har utvecklats i en viss riktning.

2.4 De svenska förutsättningarna

Forskning om på vilket sätt narkotikapolitik drivs och har drivits i Sverige har framförts av professorn och statsvetaren Björn Johnson, inte minst i relation till motståndet mot metadonbehandling i Sverige under 1970- och 1980-talet. Han har beskrivit metadonfrågan som präglad av ideologisk debatt där sådana åsikter fick större betydelse än argument på mer faktamässiga grunder (Johnson 2003, 136-137). Detta visar därmed på ett fall där åsikter kring narkotikapolitik har underbyggts med argument av ideologisk karaktär. Företeelsen tycks dessutom vara ovanlig i sammanhanget, då svensk politik generellt sett har ansetts vara ganska faktaorienterad i den mån att kunskap om en politisk fråga spelar en väsentlig roll (Hermansson 2003, 9). Underlag och beslut i politiska frågor skulle istället alltså omfattas av sådana omständigheter snarare än vad Johnson hade kommit fram till.

Ytterligare forskning har gjorts av Roumeliotis (2014, 336) i förhållande till drogers problemkonstruktion bland utredningar med den huvudsakliga slutsatsen att den har skiftat över tid. Här utvecklas förklaringsfaktorer som utnyttjas i representationen av droger och dess användning, där samhällsfaktorer såsom ojämlikhet och fattigdom förbises (Roumeliotis 2014, 345). Detta skifte beskrivs som att föra frågan bort från den politiska sfären genom att just underminera betydelsen av samhälleliga faktorer på droger som ett problem. Tidigare problemkonstruktioner av droger i äldre dokument visade på en vilja att ändra bland annat sociala strukturer för att bemöta problemet, men dessa förslag avfärdades längre fram i tiden för att istället lyfta fram individuella beteenden i handlingsförslagen (Roumeliotis 2014, 344-345).

Johnson hävdar vidare att vetenskaplig forskning inte får tillräckligt med betydande utrymme i området (Johnson 2005, 173-174). Såväl läkarvetenskaplig som samhällsvetenskaplig forskning har enligt honom underminerats. Istället har det funnits en klar betoning på andra faktorer än ren saklighet, vilket har haft konsekvenser för hur politiken har förts. Dessa påståenden om hanteringen av narkotikafrågan i svensk politik sätter sig ganska starkt emot hur den borde se ut i jämförelse med exemplet från Hermansson. Hermanssons tankar om en politik som är rationell (Hermansson 2003, 24) bygger på att politiskt handlande ska baseras på kunskap och vetenskapliga resonemang medan en politik som är decisionistisk hamnar istället inom ideologiska resonemang (Hermansson 2003, 12) som liknar Johnsons beskrivningar. Kopplat till diskussionen om förd politik på antingen vetenskapliga eller ideologiska grunder, blir det således intressant att undersöka hur politiken närmare nutid har behandlat den motsättningen.

3. Teori

Möjliggörandet av den tänkta analysen i denna uppsats kräver en etablerad inställning till vad som utgör resonemang som förs på vetenskap eller ideologi. En sådan redogörelse för hur de kan skiljas åt görs därför på teoridelen. Här måste alltså frågan ställas om vilka konkreta kännetecken som kan härledas till bägge typer av resonemang.

3.1 Kort om policyprocessen

Först introduceras policyprocessen som koncept med tanke på studieobjektens koppling till den. Det är i denna process som offentlig politik bedrivs med olika stadier av den. De olika stadierna kan omfatta flera olika aktörer och inbegriper olika delar av politik, från probleminitiering till beslutsfattande och bedömning av resultat. I detta fall är beredningen som ett stadie relevant för uppsatsens analys eftersom dokumenten befinner sig inom detta område. Här berörs själva förberedandet till beslutsfattningen med en insamling och utvärdering av informationen som ska stå till grund för ett eller flera beslut om en fråga eller problem (Lundquist 1992, 12-13).

3.2 Vad utgör vetenskap respektive ideologi?

Vetenskap vilar på fakta, i den mån att fakta representerar observationer av säkerställd kunskap om något (Zeigler 2017, 62f). Fokuset för vetenskap som en verksamhet är att utveckla kunskaper och förståelser. Vetenskaplig kunskap ger därför uttryck för ett slags konstaterande, vilket går att hänvisa till i syfte att ge bevis för exempelvis en påstådd företeelse. Beviset uppfattas därefter som motivering till varför något påstås vara på ett särskilt vis. Detta i sin tur skapar ett starkt och, framför allt, obestridligt underlag för ett påstående så länge tanken bakom kunskapens stöd på fakta accepteras (Zeigler 2017, 60). Ju mer kunskap om något som samlas i detta syfte, desto starkare blir beläggen för uttalanden om något. Forskningsresultat ger denna kunskap.

Bevis-baserad policyskapande, ett koncept som togs upp i föregående del, utgår ifrån utnyttjandet av vetenskaplig kunskap i politiska resonemang. Kunskap, genom forskningsresultat som kan bedömas vara bästa möjliga bevis om det som diskuteras, ska vara en avgörande beslutsfaktor. Detta kringgår etiska och moraliska överväganden i förmån för ett större fokus på överväganden av resultat (Roumeliotis 2016, 15-16). Detta tillvägagångssätt leder in till en mer faktaorienterad politik med en rationell syn på policyn. Det rationella tillämpas i tanken att bevisen, snarare än värderingar, ska vara drivande (Parsons 2002, 54-

55). Detta hamnar också i motsättning till politisk ideologi som uttryckligen undviks genom konceptet (Parsons 2002, 45). Ideologiska tankegångar blir här icke önskvärda på grund av deras oeniga natur jämfört med vetenskapen som utgångspunkt.

Vetenskapen präglas också av ett rationellt tänkande. Detta kan kopplas tillbaka till idén om bevis som grund till policyskapande (Albaek 1995, 82). Förnuftiga argument och handlingar ses som rationella och uppfattas därför vara önskvärda (Kay 2011, 237f). Synen omfattar logiskt tänkande (Albaek 1995, 82) med ett exempel som kan göras i policyskapandet, där förståelse för ett rådande problem leder direkt till en passande lösning. Lösningen blir passande genom den rationella aspekten av vetenskapen som innebär kunskap om något (Lundquist 1992, 186). Det rationella som en egenskap ligger i att rättfärdiga logiken som ligger bakom verksamheten, att kunskapen som förs fram på ett vetenskapligt sätt kan anses vara kunskap och därmed vara av betydelse i lösandet av samhällsliga problem (Newton-Smith 1981, 1-2).

En annan viktig skiljelinje finns hos den objektiva och neutrala aspekten av vetenskap. Det som uppfattas vara god eller riktig vetenskap ska vila på objektiva och neutrala grunder som innebär ett fastställt avstånd från partiskhet (Trifonas 2012, 1030-1031). En undangömd partiskhet ska inte ligga som grund till hur vetenskapen utförs. Objektiviteten nås i total öppenhet av redogörelser i hur en forskare kommer fram till resultat och slutsatser (Trifonas 2012, 1032). Detta är ett viktigt kriterium för inte minst validiteten och reliabiliteten i processen (Albaek 1995, 81), det vill säga att vetenskapligt arbete kan vila på självständig grund och inte vara beroende av bland annat vilka som utfört den samt att den kan vara trovärdig. Det är dessutom viktigt för att uppnå en konsekvent syn på hur vetenskap ska bedrivas.

Ideologi som koncept är svårare att definiera med tanke på dess historia och hur ordet har förstått över tid (Knight 2006, 619). Eftersom studien försöker leta efter generella ideologiska resonemang och inte efter framträdandet av specifika politiska ideologier i sig, exempelvis liberalism, kommer det att ge en tryggare grund i hur kategorierna vetenskap kontra ideologi ska uppfattas och utläsas. Ideologier kan generellt sett ses som en uppsättning

av idéer och värderingar som understödjer hur man ser på samhällliga frågor (Knight 2006, 625). Värderingar i synnerhet kan lyftas fram som ett huvudsakligt kännetecken med tanke på dess förutnämnda inkompatibilitet med vetenskap.

Eftersom syftet är att försöka identifiera möjliga ideologiska resonemang, krävs en mer allmän och neutral förståelse av hur dessa ska uppfattas utan att identifiera specifika ideologier. En sådan uppfattning möjliggör igenkännandet av allmänna drag hos dessa typer av resonemang (Bergström & Boréus 2012, 140-141). Det är denna innebörd som kommer att vara utgångspunkten i förståelsen av ordet ideologi för denna uppsats. Egenskaper för ett ideologiskt tänkande berör idéer, att det finns vissa syner och omdömen på samhällliga ting. Detta ligger till grund för vilka uppfattningar som finns om saker i samhället, hur man förhåller sig till dessa och normativa ställningar om hur man bör agera (Bergström & Boréus 2012, 140f). Summan av dessa ställningar blir en konsekvent syn på samhället som motiveras genom idéerna. Exempel på idéer kan vara värderingar om en företeelse och hur dessa genomsyrar förklaringar till agerandet mot företeelsen.

Ideologier skapar alltså ett ramverk för uppfattningar av samhället och samhällets normativa mål. Ett ideologiskt tänkande rymmer både förutsättningar för uttryckandet av dessa uppfattningar och förhållanden som är eftersträvande. Här spelar känslor, åsikter och moraliserande attityder om rätt och fel en stor roll. De åsikter som råder hos grupper eller individer kommer fram genom det ideologiska tänkandet. Detta i sin tur styr vilka slags antaganden som görs om hur något borde vara (Jost, Federico & Napier 2009, 309). När attityder och åsikter är styrande för de motiveringar och idéer som uttrycks om samhällliga företeelser, rationaliseras motiveringarna och idéerna av ett ideologiskt tänkande (Jost, Federico & Napier 2009, 310f). Ideologier kan i denna mån aldrig vara objektiv på samma sätt som vetenskapen, då ideologin syftar just till att ha ett subjektivt sätt att förstå och se på exempelvis samhällliga företeelser.

3.2.1 Operationalisering

Med hjälp av dessa etablerade drag hos respektive synsätt, går det att skapa och presentera ett analyschema över vilka slags egenskaper hos uttryck i texter som hör till det ena eller det andra synsättet. Därmed formuleras idealtyper som används i syfte att identifiera resonemang

från bägge sidor (Bergström & Boréus 2012, 150-151). Dessa övergripande kännetecken presenteras översiktligt här.

Tabell 1: Kännetecken för vetenskapliga respektive ideologiska resonemang.

Vetenskapliga resonemang	Ideologiska resonemang
Fakta	Värderingar
Forskning och forskningsresultat	Normativa mål
Neutralitet	Subjektivitet
Rationalitet	Moral

4. Metod

I detta avsnitt förklaras tillvägagångssätten för denna studie. Avsnittet kommer att gå in på teorins applicering med motiveringar av val i relation till studieobjekt, fall och hur man ska förhålla sig till dem ur ett forskningssammanhang. Den avslutande delen av avsnittet inkluderar en genomgång av alla dokument som är föremål för analys i studien.

4.1 Tillämpandet av analyschemat

För att kunna bedöma hur mycket inflytande som vetenskapliga kontra ideologiska utgångspunkter har haft på synsätten i dokumenten, är det formulerade ramverket lämpligt. Den kopplas till hur dokumenten kan förstås genom en analys av dem. De kännetecken som konstruerats i detta syfte kommer att vägleda hur dokumenten observeras och vad för slags innehåll som kan anses vara relevant för uppsatsens syfte. De två idealtypernas närvaro i motiveringar för rådande synsätt för narkotika och narkotikapolitik är styrande för vilka slags citat och referenspunkter som kommer att hänvisas från studieobjekten.

Vidare utgår uppsatsen från vad man kan kalla för en kvalitativ textanalys (Esaiasson et al. 2017, 211f). Metoden gör det möjligt att identifiera och undersöka framkomsten av förutnämnda synsätt genom analytiska verktyg såsom ett analyschema. Innehållet i studieobjektens texter betraktas utifrån detta tillvägagångssätt. Detta gör textanalysen till en särskilt lämplig metod i förhållande till uppsatsens syfte. Idealtypernas precisering skapar en tydlig utgångspunkt i hur bägge typer av synsätt ska förstås för att därefter, genom frågeställningen, kunna tolka hur dokumenten placerar sig. Synsättens uttryckta mening, eller idéerna om narkotikan som framförs i dokumenten, är det som i huvudsak är av intresse för denna analys och inte huruvida de kan sägas vara korrekta verklighetsbeskrivningar. Detta kan även kallas för en systematiserad undersökning (Esaiasson et al. 2017, 213-214). Undersökningens avsikt blir då att klargöra synsättens framkomst i studieobjektens innehåll.

4.2 Fall

Valet av fall har grundat sig dels på svensk debatt som kretsat kring narkotikafrågan i svensk politik, dels på Johnsons och Hermanssons motsägande ställningar. Hermansson har påpekat kunskapens roll i hur beslutsfattning sker i Sverige, medan Johnsons forskning om metadonfrågan i svensk politik har visat på det motsatta. En klarläggning för hur situationen ser ut ur statlig bemärkelse kan visa på vilket av dessa motsättningar som möjligen kan stämma in på det aktuella urvalet.

Därmed ökar kunskapen om förd narkotikapolitik i Sverige. Med tanke på debatten som har funnits angående hävdanden av en ideologiskt förd politik och att detta ideologiserande har uppfattats som negativt av många som förespråkar vetenskapliga utgångspunkter, kommer uppsatsen att kunna observera om situationen har förändrats. Det går inte minst att diskutera och ställa paralleller till andra studier såsom Johnsons studier i relation till tidsaspekten och om synsättet gentemot narkotikan har förändrats på senare år.

Generaliserbarheten av fallet går alltid att diskutera i samhällsvetenskapliga sammanhang, i synnerhet vid kvalitativa analyser som specificerar sig till ett fall. Även om andra fall inte tas upp som analysenheter i uppsatsen, betyder det inte att slutsatserna saknar relevans för de andra fallen. Beroende på inställningen till forskning i allmänhet, kan forskningen sträva efter att uppnå övergripande förståelser (Esaiasson et al. 2017, 28-29). Tillägg till forskning som utökar kunskapen om enskilda fall kan bidra till mer kunskap och en större förståelse för den aktuella företeelsen i stort, alltså om hur vetenskapliga och ideologiska synsätt till ett samhällsproblem träder fram i exempelvis policydokument. Vidare diskussioner om fallet i sig kan ha sådana premisser i syfte att öka dess generaliserbarhet.

Det är återigen värt att poängtera att uppsatsen inte ämnar sig i att ta ställning till vilka synsätt som kan anses vara jämförelsevis bättre eller sämre. Detta ligger i linje med en beskrivande analys av ett material (Beckman 2005, 49-50). Syftet för denna uppsats påpekar detta genom att rikta in sig på vad för slags resonemang som är framträdande bland dokumenten, och inte om detta kan anses vara en positiv eller negativ utveckling. Sådana diskussioner hör utanför själva analysens omfattning, men kan självfallet stå som föremål för diskussion utanför analysen och beroende på resultatet av den. Detsamma gäller kvalitén på resonemangen.

4.3 Reliabilitet och validitet

Här sker en metodologisk diskussion kring extern respektive intern reliabilitet och validitet som kriterier för att fastställa uppsatsens grader av trovärdighet samt mätbarhet (Bryman 2008, 351f). Rörande replikerbarheten som tillhör den externa reliabiliteten, kan det anses vara svårt att uppfylla detta kriterium. Detta eftersom kvalitativa studier, genom såväl forskarrollen som studieobjekten, har inte möjligheten att vara lika precis i sina begrepp och data som kvantitativa studier. Istället är det tolkningsaspekten som behöver adresseras (Bergström & Boréus 2012, 41f). I detta fall finns det en tydlig avgränsning till vad för slags

material som undersöks. Definitionerna av begreppen vetenskap och ideologi förklaras i samband med uppsatsens syfte. Det finns också redogjorda utgångspunkter för hur vetenskapliga och ideologiska synsätt kan urskiljas ur policydokumenten. Dessutom finns det tidigare forskning som har bearbetat förekomsten av liknande synsätt och studieobjekt i andra fall, vilket ökar styrkan i detta tillvägagångssätt.

Den interna reliabiliteten återfinns också i forskningen om bland annat problemkonstruktion och bevis-baserad policyskapande. Analyser av liknande slag har gjorts i flera forskningsområden, vilket påpekar dess relevans och betydelse för denna analys. Perspektiv om utredningsväsendet samt narkotika som ett politiskt problem i Sverige utvecklas för att ta hänsyn till de aktuella omständigheterna. I och med att analysens tolkningar är styrda av de definitioner och premisser som finns i teorin och tidigare forskning, blir uppsatsens utförande ännu tydligare i detta sammanhang.

Samma förutsättningar gäller för validitetsaspekterna. Den interna validiteten stärks med hjälp av de förutnämnda idealtyperna, motsättningen hos dem samt forskning av liknande fall i andra länder. Idealtyperna möjliggör ett urskiljande av vetenskapliga och ideologiska synsätt som förekommer i studieobjekten. Tillsammans med de forskningsområden som är relevanta för fallet, ger dessa faktorer stöd åt att analysen kan fånga upp det som frågeställningen vill besvara. Därmed uppfylls en intern validitet genom överensstämmelsen mellan undersökningen och synsätten (Bryman 2008, 352). Den externa validiteten, det vill säga om resultatens generalisering till andra situationer, är ofta problematiskt för kvalitativa studier på grund av det begränsade urvalet. Däremot visade diskussionen om generaliserbarheten av fall i föregående avsnitt att det heller inte är en omöjlighet. Kunskapen om enskilda fall kan därför bidra till en förståelse för problemet i stort, likt hur tidigare forskning om exempelvis bevis i beslutsunderlag bidrog till förståelse av fenomenet för denna uppsats. Generella diskussioner om forskningsområdet kan därför göras i viss mån, så länge det finns en medvetenhet för de enskilda fallens omständigheter.

4.4 Urval av dokument

Materialet i fråga kommer att bestå av tre SOU:er som berör synsättet på narkotika i en omfattning som i synnerhet iakttar missbruk, beroende och motverkande eller förebyggande insatser. Detta gäller utredningar med en tidsram mellan åren 2000 till 2011 (SOU 2000:126; SOU 2008:120; SOU 2011:35). Direktiv respektive propositioner som kan kopplas till varje utredning behandlas också. Notera att en utredning inte har en proposition kopplad till den, vilket uppmärksammas i nedanstående tabell.

Tabell 2: Valda studieobjekt.

Kommittédirektiv	Namn på SOU:er	Proposition	År för SOU:erna
Dir. 1998:18	Vägvalet – den narkotikapolitiska utmaningen	2001/02:91	2000
Dir. 2006:97	Bättre kontroll av missbruksmedel. En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m.	2010/11:4	2008
Dir. 2008:48	Bättre insatser vid missbruk och beroende	Ingen proposition	2011

En studie av detta slag ger möjligheten att granska de svenska förutsättningarna av narkotikafrågan i svensk politik från statligt håll. Därmed ges inget utrymme för aktörer från andra håll förutom i den mån som de refereras till i materialet och hur pass relevant dessa potentiella referenser är till studiens syfte. Resultaten i sig kan inte heller sägas vara tillämpbara för andra dokument, då kontexten och bakgrunden till studieobjekten har alltför stor inverkan. Sveriges politik kan alltså anses vara alltför skiljaktig för att dra konkreta paralleller från resultaten till andra snarlika policydokument (Bryman 2008, 369). Analysen måste alltså förstås utifrån det urval som används.

Officiella dokument från statligt håll har sina egna styrkor och svagheter i sammanhanget som studieobjekt (Bryman 2008, 494-495). Autenticitet och meningsfullhet som kriterier uppnås i

en god grad med tanke på relevansen av utredningar och propositioner inom svensk politik. Trovärdigheten har heller inga större bekymmer i den mån att informationen som ges är något som författarna bakom dokumenten har skrivit och står för. Representativiteten kan sägas vara bristande, vilket är inte ovanligt för denna typ av material i dessa sammanhang, men samtidigt har studiens syfte bestämda avgränsningar och har inte som avsikt att konkret analysera andra fall eller aktörer i frågan. På så sätt bemöts detta problem. Det borde heller inte finnas några större bekymmer ur kvalitativ synpunkt gällande hur inte minst beskrivningar från utredningarna borde uppfattas, då de kan antas vara uttryckta i en tydlig och sammanhängande form som gör att de inte kan vinklas i betydelse eller betraktas på andra sätt ur innehållsmässiga aspekter.

Huruvida synsätten bakom narkotikafrågan kan sägas ha influerats av vetenskapliga eller ideologiska resonemang är slutsatser som kan dras utifrån kommittédirektiven, utredningarna och propositionerna. Andra urval såsom remissvaren vore nyttiga för att skapa en större helhetsbild av den rådande samhällsdebatten med synsätt från aktörer och inte minst vems synsätt som är mer framträdande än andras, men saknar större relevans i uppsatsens syfte och frågeställning. Detta på grund av dess inriktning hos beredningsaspekten av policyprocessen för att fånga upp ledande resonemang samt omfattningen i form av statlig politik.

5. Resultat

Här presenteras analysen ihop med hänvisningar och citat till materialet. Ordningen kommer att vara kronologisk och utgå från SOU:erna, där först tillhörande kommittédirektiv till betänkandet går igenom för att därefter komma in på själva SOU:n och propositionen där en sådan finns. Slutet av resultatdelen inkluderar en grafisk sammanställning i tabellform av vilka dokument som i sin helhet bedöms höra till vilken idealtyp.

5.1 Analys av SOU 2000:126 och tillhörande dokument

5.1.1 Kommittédirektiv, Dir. 1998:18

Missbruket av narkotika såväl som dess tillgång står som huvudämne inför denna utredning. I synnerhet kommer tidigare narkotikapolitiska insatser att uppmärksammas med hur pass effektiva de kan anses ha varit. Först diskuteras problemets omfattning i form av en bakgrundsdel. Den betecknas som ”ett av samhällets allvarligaste problem” (SOU 2000:126, 335) där målen för den nuvarande politiken ligger i att både minska tillgång och efterfrågan för narkotikan (SOU 2000:126, 336) med grund i denna grad av allvar som råder. Historiska perspektiv i Sverige om ämnet beskrivs översiktligt tillsammans med stödjande statistik över ökad användning bland grupper i samhället (SOU 2000:126, 338).

En mer tillåtande uppfattning av droger bland ungdomar förhålls som något negativt, i linje med en fortsatt restriktiv narkotikapolitik. Alternativa tillvägagångssätt från utlandet med exempel i avkriminalisering nämns tillfälligt men blir inte föremål för ytterligare diskussion. Istället påpekas skapandet av ”ett samhälle fritt från narkotika” som det definitiva målet där en restriktiv politik uppnår detta (SOU 2000:126, 339). Utgångspunkten är ett narkotikafritt samhälle och all information ska uttryckligen bearbetas utifrån detta önskvärda läge (SOU 2000:126, 340). Andra motiveringar förekommer inte.

Förbättrad forskning gällande organisation och inriktning i området är en punkt som uppmärksammas i listan över utredningens tänkta uppgifter, men ingen uppmärksamhet riktas här mot vetenskapliga utgångspunkter i behandlingen av eller insatserna mot missbruk. Det finns en vilja att ”öka kunskapen om och analysen av narkotikautvecklingen”, men detta ska ske ”i förhållande till målet om ett narkotikafritt samhälle” (SOU 2000:126, 340). Det finns således en särskild inriktning för alla uppgifter som ges till utredningen och dessa ska, istället för att komma fram till objektiva framförda förslag, komma fram till förslag med rådande

inriktning om ett narkotikafritt samhälle som premiss. Även avväganden för andra erfarenheter från andra länder skall ske enligt dessa uppgifter (SOU 2000:126, 341), men inte utifrån skilda alternativ såsom avkriminaliseringsexemplet, utan dessa erfarenheter ska också ligga i linje med en restriktiv politik (SOU 2000:126, 342). Direktivet ligger i linje med ideologiska resonemang.

5.1.2 SOU 2000:126

Utredningen i sig påpekar förhållandet mot ett narkotikafritt samhälle som en styrande förutsättning för dess innehåll med följande citat. ”Enligt direktiven har kommissionen alltså inte haft att ifrågasätta grundvalarna för eller inriktningen av den svenska narkotikapolitiken.” (SOU 2000:126, 73) Texten fortsätter vidare med att ”kommissionens uppdrag har varit begränsat till att utifrån den förda politiken lämna förslag till sådana effektiviseringar av densamma som kommissionen finner möjliga” (SOU 2000:126, 74). De synsätt på narkotikan som därmed uttrycks har varit förutsättande för utredningens resultat och slutsatser.

Narkotikapolitiken i Sverige benämns med att den vill bekämpa narkotikan då den ”tillåts hota individens hälsa, livskvalitet och trygghet samt på sikt också den allmänna välfärden och demokratins utveckling” (SOU 2000:126, 73). Missbruket ses som allvarligt och förebyggandet av den som nödvändigt. Det görs antaganden om att en avsaknad av förebyggande arbete leder till mer missbrukare, vilket leder till en större belastning för samhället. Diskussionen om konsekvenserna går vidare i att ”insikten om de skador och det lidande som narkotikan åsamkar både enskilda och samhälle” understödjer den narkotikafria visionen (SOU 2000:126, 82). Det nämns även att ”från rent humanitära synpunkter är det inte rimligt att samhället avstår från att försöka förhindra unga människor från att börja använda narkotika.” (SOU 2000:126, 80) Här förs en moraliserande ståndpunkt i den mån att agerandet i frågan motiveras med en värdering om vad som är rätt sak att göra i sammanhanget, alltså att staten måste agera i syfte att forma ett önskvärt tillstånd och i att skydda sina medborgare.

Det görs ett klart avstånd mot det som kallas för en ”normalisering av narkotikaanvändande” där användandet inte passar in med rådande inställningar på narkotikans förekomst i samhället (SOU 2000:126, 105). Detta uppfattas vara oacceptabelt, trots att bilden av detta användande inte är entydigt. Enligt utredningen hamnar vissa människor i ett missbruk genom ett

experimenterande som tillåts på grund av normaliseringen, men andra hamnar inte inom vad som klassificeras som ett missbruk. Dock beskrivs detta ställningstagande som ett konkret sätt att motverka själva missbruket. Det hänvisas till en brist på kunskap om företeelsen över varför vissa och inte andra hamnar i missbruk på detta vis (SOU 2000:126, 106). Ändå ges ett tydligt fokus till att hämma utvecklandet av tillåtande uppfattningar om narkotika (SOU 2000:126, 110f), även bland ungdomar som inte använder sig av eller har några livspåverkande problem med den.

Det strikta motverkandet av tillgången till narkotika bygger på kunskap om alkoholmissbruk som uppfattas vara överförbara, samtidigt som utvecklingen av missbruk enligt forskning beror på flera olika faktorer (SOU 2000:126, 107). Samhälleliga och individuella faktorer såsom socioekonomiska sådana tas upp (SOU 2000:126, 106-107), men ges inte någon uppmärksamhet i sammanhanget. De förebyggande insatserna utgår istället från ett tillgång- och-efterfrågan-perspektiv. Vissa insatser med ett tillgångsfokus har enligt en forsknings-sammanställning visat sig vara effektiva medan vissa som har till syfte att minska efterfrågan inte har påvisligen lyckats. Insatserna som inte verkade ha någon effekt ur det hänseendet motiveras med att de fortfarande kan spela en roll genom att fortsatt uppmuntra en strikt och negativ syn på narkotikan (SOU 2000:126, 116). Därmed prioriteras framhävandet av en fortsatt negativ syn på narkotikan utan att ha något belegg för dessa insatsers faktiska effekt. Insatserna utgår enbart från att förstärka negativa syner om narkotikaanvändningen och återkopplas inte till exempelvis de socioekonomiska faktorerna.

Detta förhållningssätt klarläggs inte minst i de opinionsbildande och informativa insatserna som föreslås. ”Kommissionen ser med oro på den vanligt förekommande inställningen bland unga att narkotikamissbruk är en individuell angelägenhet så länge man inte skadar någon annan och anser att det måste vara en av det förebyggande arbetets viktigaste uppgifter att försöka påverka denna inställning.” (SOU 2000:126, 129) Vidare återkopplas narkotikan till hållna värderingar som krockar med narkotikans influenser på samhället i stort. Här nämns ”den gemensamma värdegrund som samhället vilar på och som bl.a. omfattar respekt för människans egenvärde och integritet, individens frihet, livets okränkbarhet, omsorgen om dem som har det svårt och det personliga ansvaret.” De beskrivs som grundläggande värden

och att det ska vara ”på denna grund det förebyggande arbetet måste bygga” (SOU 2000:126, 129).

Vad som framkommer som vägledande, i förhållande till framkomsten av narkotika i samhället, är människosyner och värderingar. De är centrala i hur narkotikan och dess användning ska förstås och behandlas, och i hur missbruket och narkotikaanvändningen som generell företeelse ska motverkas. Att den ska förebyggas på detta vis framkommer som otvivelaktigt eftersom det råder en individualiserad inställning bland människor av företeelsen. Inställningen lyfts fram som ett samhällsproblem i och med att den påverkar rådande värdegrund. Informationen som därefter sprids till främst ungdomar ska enligt utredningen vila på forskning och fakta där man tar tydligt avstånd till att bland annat överdriva risker (SOU 2000:126, 131f). Det finns därför ett kunskapsfokus i denna aspekt av förslagen, men själva grunden till det förebyggande arbetet samt dokumentet i sin helhet återfinns i ideologiska resonemang.

Betoning på kunskap finns också, särskilt i vård- och behandlingsinsatser. Bemötandet av narkotikamissbrukare ska utgå från forskning och kunskap, och det uppmärksammas även att det vetenskapliga perspektivet är väsentligt för att förstå narkotikapolitikens effekter och påverkan (SOU 2000:126, 308). Här måste det även betonas att utgångspunkten om ett narkotikafritt samhälle är den fortsatta utgångspunkten i förslagen som uttrycks här, då kunskapen berör inte bara medicinska insatser för vård och behandling utan även kunskap om narkotikans omfattning och förekomst i samhället samt hur pass effektiva förebyggande åtgärder av dem är (SOU 2000:126, 281). Kunskapens roll handlar alltså mer om att öka förståelsen för tillämpandet av insatserna snarare än att motivera synsättet av narkotika som råder bland dem. Ett exempel på detta är bättre samverkan bland samhällsorgan (SOU 2000:126, 282). Det betonas återigen att insatserna har en stor betydelse i arbetet mot narkotika och att det bristfälliga kunskapsläget för vissa insatser ses över i förmån för att kunna agera i frågan. Detta kan härledas tillbaka till motiveringen som gavs för de insatser mot efterfrågan som saknade belägg för att vara bevisligen effektiva. Forskning om narkotikans medicinska och fysiologiska egenskaper, drivkrafterna i användandet av den och inte minst studier om effekterna av svensk narkotikapolitik ges uttryckligen inte uppmärksamhet i detta hänseende (SOU 2000:126, 283).

5.1.3 Proposition 2001/02:91

I utredningen såg man på förebyggande insatser, begränsning av utbud samt vård och behandling som en samhörig helhet där alla sågs som bidragande till att följa de huvudsakliga målen i att begränsa tillgång och minska efterfrågan av narkotikan. Dessa delar av insatserna skulle bland annat vara influerade av vad man kallar för samhällets normer och värderingar (SOU 2000:126, 15-16). Tillgång och efterfrågan som huvudfokus vidhålls i propositionens antaganden (Prop. 2001/02:91, 10-11). Det förebyggande arbetet ska motiveras på samma sätt, där ett exempel med ungdomar tas upp: ”Till exempel är skolans möjligheter att hävda en drogrestriktiv linje beroende av stöd från det övriga samhällets värderingar” (Prop. 2001/02:91, 24).

Missbruksaspekten har inte samma hållning. I vård- och behandlingsinsatserna framhävs en evidensbaserad kunskapssammanställning i relation till missbruksbehandling och att den bygger på ”vetenskapligt hållbara studier av behandling vid missbruk” (Prop. 2001/02:91, 36). Individanpassning och god kvalitet på behandlingen framhävs som viktiga faktorer. Dock förhåller man sig aningen försiktigt till sprututbytesprogram som en insats, där det påpekas att ”sprututbyte inte kan bedömas enbart på grundval av vetenskapliga fakta” (Prop. 2001/02:91, 38). Enligt Socialstyrelsen finns det inte tillräckligt med belägg för att påvisa negativa eller positiva effekter eller att de lyckas med att få missbrukare att upphöra med sitt missbruk. Det uppmärksammas också att programmen inte ”står i strid med det övergripande målet om ett narkotikafritt samhälle” (Prop. 2001/02:91, 38), vilket skulle innebära att både vetenskapliga och värderingsmässiga aspekter togs i hänsyn till dess värdering. Propositionen berör dock inte ärendet ytterligare.

Propositionen har i allmänhet ett ganska extensivt kunskapsfokus. Kunskapens roll uppmärksammas, även i fall där det anses att den behöver få ännu mer av ett inflytande på de förebyggande insatserna samt vård- och behandlingsverksamheterna (Prop. 2001/02:91, 68). Insatserna mot efterfrågan hade som sagt mer av ett värderingsfokus, särskilt när det gällde informativa sådana och insatser som berörde skolor och ungdomar. Informationsinsatserna för ungdomarna i synnerhet hade subjektiva drag där det påpekas vara ”viktigt att utgå från ungdomarnas egen verklighet” i undervisningen om narkotika (Prop. 2001/02:91, 25), men

också att informationen ska baseras på forskning och fakta. Kunskapen är en ytterst vägledande prioritet i majoriteten av förslagets beskrivningar.

Detta framkommer tydligast inom vård och behandlingsområdet. Det förklaras att ”en stor del av socialtjänstens insatser för missbrukare inte baserar sig på vetenskap och beprövad erfarenhet utan snarare på en mängd avgöranden där bland annat [...] tillfälliga ideologiska strömningar [...] spelar in” (Prop. 2001/02:91, 70). Förändringar i form av förbättrad utbildning och kompetensutveckling lyftas fram för att ”på sikt driva fram en missbrukarvård som baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet” (Prop. 2001/02:91, 71). Mer kunskap i form av bland annat kvalitativa studier om vanor av narkotika hos ungdomar är också ett exempel på kunskapsinriktningen (Prop. 2001/02:91, 72). Missbrukets konsekvenser ur hälso- och samhällsrelaterade perspektiv (Prop. 2001/02:91, 83), vårdinsatser (Prop. 2001/02:91, 76) samt forskning till informativt syfte för personal i missbrukarvården (Prop. 2001/02:91, 77-78) är ytterligare exempel. Således grundas propositionens synsätt i sin helhet, i kontrast mot utredningen och direktivet, i vetenskapliga resonemang.

5.2 Analys av SOU 2008:120 och tillhörande dokument

5.2.1 Kommittédirektiv, Dir. 2006:97

Narkotikan likställs med en hälsofarlig vara där problemet i detta fall består av nya ämnen och substanser som hamnar inom detta område och som därmed borde täckas in av lagstiftningen som råder för narkotika och hälsofarliga varor. Det handlar om att utöva kontroll av nya varor som ännu inte hamnat under sådan lagstiftning. Dessa varor består av ”narkotika och andra varor, som på grund av sina inneboende egenskaper medför fara för människors liv eller hälsa och som används eller kan antas användas i syfte att uppnå berusning eller annan påverkan” (SOU 2008:120, 530). Det ses som viktigt av direktivet att se över detta ärende eftersom sådana varor inte bör hanteras av vem som helst.

Klassificering av en vara som narkotika eller som en hälsofarlig vara ska ske via utredningar. Egenskaper och verkningar som matchar krav och förutsättningar för narkotikaklassificering leder till att varan fastställs och behandlas som sådan (SOU 2008:120, 532). Ett exempel på kraven är att varan ska vara beroendeframkallande. Vidare ska underlaget, vid bedömning av huruvida en vara ska omfattas av lagstiftningen som råder för narkotika eller hälsofarliga

varor eller inte, bland annat grundas på materialets vetenskapliga nivå (SOU 2008:120, 532). Direktivet har alltså huvudsakligen en vetenskaplig utgångspunkt i dess synsätt på narkotika.

5.2.2 SOU 2008:120

Hos de resonemang som finns för regleringen av dessa varor och dess betydelse, noteras ett intresse i att skydda medborgarna från sådana ämnen samt att individer och vårdnadshavare också måste ta ett ansvar i dessa frågor (SOU 2008:120, 50). Ämnena uppfattas som en risk för samhället med kapaciteten att orsaka ”skador och lidanden”. Dessa missbruksämnen beskrivs som viktiga att motarbeta som ett samhällsproblem. Det anmärks att ”ett avsevärt antal unga människor har under senare år avlidit eller fått allvarliga skador p.g.a. användningen av nya ämnen.” (SOU 2008:120, 53) Dock resoneras det inte vidare än så med en avsaknad av en tydlig hänvisning till sådana fall och vad som anses vara avsevärt till en sådan grad att det ses som ett sådant samhällsproblem samt rättfärdigandet av ett starkt agerande.

Problemet såväl som behovet att agera framställs med ganska grova termer. Det talas om ett ”stort samhällsproblem” som ”är av största vikt att försöka lösa” (SOU 2008:120, 53). Saknaden av en tydligare redogörelse för anledningarna bakom ställningstagandet försvårar en mer vetenskapligt grundad hållning. I beskrivningen av förslagen nämns det att ”åtgärderna är nödvändiga för att skydda människors liv och hälsa” (SOU 2008:120, 54). Slutsatsen görs utan att det konkret diskuteras hur en sådan slutsats har kommit fram bortom riskerna för enskilda individer. Vilka anledningar som kan finnas för detta eller motsvarande uppfattningar som delas av andra utöver utredningen uppmärksammas inte.

Utredningen är även märkbart försiktig i bemötandet av dessa varor. I de fall där det kan finnas misstanke om farligheten av en vara i förhållande till dess möjliga klassificering som narkotika eller hälsofarlig vara, sätts det en lättuppnåelig nivå på om misstankar ska väckas över en varas farlighet. Detta motiveras med att bruket ”så uppenbart äventyrar människors liv och hälsa” och att detta ska hindras på ett så kraftigt sätt som möjligt (SOU 2008:120, 56). ”Skyddet för enskildas liv och hälsa” överväger möjligheten att ”det inte funnits tillräcklig anledning till ingripande” i de enskilda fallen (SOU 2008:120, 56). Skyddet för enskildas liv och hälsa anses vara en så pass stor prioritering att andra faktorer helt bortses i

detta fall. Synsättet anses vara viktig och styrande för hur utredningen motiverar problemet och åtgärderna mot problemet.

Skärpning av straff görs också relevant i sammanhanget. Ett exempel återfinns i varan efedrin som benämns som en narkotikaprekursor, det vill säga en vara som kan användas för att tillverka narkotika. Utredningen föreslår en strängare syn och lagtillämpning av den med motiveringen att den kan användas i syfte att skapa narkotika och att intresset för att bekämpa den skulle öka till följd av ett sådant beslut. Detta påpekas av utredningen trots att det också påpekas att EU-medlemskapet gör en sådan lagstiftning omöjlig att införa (SOU 2008:120, 60). Den benämns ändå som viktig att motverka på grund av de två motiveringarna.

Propositionen från den föregående analysen lyfts fram i denna utredning i samband med en redogörelse för narkotikapolitikens ändamål. De delar som lyfts fram var de som hamnade mer i ett moraliserande tänkande med sentimenten över narkotikans risker mot ”den allmänna välfärden och demokratins utveckling” som ”inte acceptabel” (SOU 2008:120, 164). Det hänvisas också till äldre dokument. Genom dem fortsätter man att uppmärksamma narkotikan som ett samhällsproblem. I en äldre proposition tas det upp att ”det är uppenbart att det tilltagande narkotikamissbruket måste bekämpas med all kraft” (SOU 2008:120, 164). I ytterligare en annan proposition skrivs det om hur narkotikan ”skapar stora sociala och medicinska problem för individ och samhälle” (SOU 2008:120, 163) utan att detta elaboreras vidare varken av den ursprungliga texten eller från utredningens håll.

Substansernas klassificering omfattas däremot inte av samma motiveringar. ”Det finns inget egenvärde i att förklara en substans som narkotika eller hälsofarlig vara.” (SOU 2008:120, 342) Substansen måste bevisligen medföra fara för den enskildes liv och hälsa och ”därför behöva bli kontrollerad” (SOU 2008:120, 342). Det förklaras också att ”enbart ett antagande om farlighet bör inte vara tillräckligt för kontroll” (SOU 2008:120, 340). Det finns heller inte någon möjlighet att konkret agera mot ämnena utan att det finns kännedom om vad de är och vilka faror konsumtionen av dem kan innehålla (SOU 2008:120, 404-405). Farligheten av varorna och dess potential att orsaka skada måste vara säkerställda innan någon form av agerande inträffar för att agerandet ska rättfärdigas.

En reglering kan inte och ska inte ske om sådana belägg inte existerar, och fastställandet av sådana belägg sker genom utredningar där krav på tillförlitlighet är väsentlig (SOU 2008:120, 341). Substanser måste ha egenskaper som blir föremål för en narkotikaklassificering. En sådan rättslig benämning förhindrar att antaganden om farlighet för varken individ eller samhälle är otillräckliga för att driva fram behandlingen av varor som narkotika. Visserligen ses narkotikan i sig som ett stort samhällsproblem genom en övervägande del av ideologiska resonemang, vilket medför att den ska betraktas på ett strikt sätt och bearbetas därefter, men detta kan inte ske utan en kunskapsbaserad förståelse för vad som är och inte är narkotika. Bedömningen av varor ska ske genom en gjord utredning och klassificering och varorna kan enbart omfattas av lagen och en strikt behandling mot såväl vara som konsument om dessa krav uppfylls. De ideologiska resonemangen är därför mer framträdande för utredningens syfte än de vetenskapliga, utan att den senare för den delen blir obetydlig i sammanhanget.

5.2.3 Proposition 2010/11:4

Tydliga hänvisningar till att narkotikan och liknande varor ska bedömas vara sådana innan konkreta handlingar kan tillsättas mot dem gör att propositionen håller fast vid direktivets inriktning till vetenskapliga resonemang. Agerande mot narkotika eller hälsofarliga varor kan till exempel inte ske enbart på grund av att de upphittade substanserna kan antas vara farliga för individ eller samhälle. Det måste finnas kännedom eller mycket starka misstankar om detta (Prop. 2010/11:4, 61). Ämnena kan heller inte beslagtas eller på annat vis motarbetas i enskilda fall om de inte bevisligen är farliga att använda eller kan orsaka någon form av personskada (Prop. 2010/11:4, 64). Ämnenas faktiska effekter kan aldrig bortses i förmån för svagare antaganden om farlighet som kan bygga på andra grunder. Dess behandling av andra parter för industriella, medicinska och vetenskapliga ändamål i linje med kriminaliseringen av eget bruk bygger också på detta. Tillstånd kan inte ges utan en tydlig förståelse för ämnena i fråga, hur de ska brukas, om det inte finns acceptabla alternativ och så vidare (Prop. 2010/11:4, 51-52) för att begränsa dess framkomst i samhället.

Olika antaganden om substansers farlighet eller liknande anledningar för att motverka dem betraktas vara otillämpbara. Substansen måste vara ”avsedd att användas i syfte att uppnå berusning eller annan påverkan och därvid kan komma att förorsaka skada eller dödsfall” (Prop. 2010/11:4, 78). Det går inte heller att agera med antagandet att substanserna kan komma att eventuellt bli narkotikaklassade vid efterföljande utredningar. Ännu ett exempel gäller skyddet mot beslag av en individs innehavande av en vara då det ska finnas en rättslig

grund för agerandet med misstanke om ett narkotikabrott. Detta får inte ske om substansen inte är narkotikaklassad (Prop. 2010/11:4, 114). Skyddet för enskildas liv och hälsa tillåts inte få företräde över individens fri- och rättigheter, utan måste bygga på huruvida varorna kan anses vara narkotika eller inte utifrån de krav på utredning och fastställande av inneboende egenskaper som finns hos varorna.

Misstankesaspekten om att en substans kan uppfylla sådana krav bemöts också. Här har antaganden över varors möjliga klassificering betydelse på grund av lagarnas förutsättning i skyddet för enskildas liv och hälsa (Prop. 2010/11:4, 156), vilket innebär att denna aspekt trots allt fortfarande spelar en roll i sammanhanget. Det finns ganska låga krav om möjligheten för varorna att ha de egenskaper eller effekter som krävs för att bemötas på ett strikt sätt, och det grundas på detta skydd för enskilda som ska prioriteras. Kunskapsaspekten ska däremot inte försummas på grund av detta förfarande. Det påpekas av propositionen att det finns svagheter i de fall där möjligen enbart antaganden kan ligga grund för exempelvis ett beslut om förstörande av en substans. Prövning i domstol skulle därmed tillrättavisa fallet när beläggen är så pass svaga (Prop. 2010/11:4, 244-245). De flertalet exempel som framförts här visar på att ageranden i de flesta fallen måste vila på kunskap snarare än sentiment om att skyddet mot enskildas liv och hälsa ska företräda alla andra faktorer.

5.3 Analys av SOU 2011:35 och tillhörande dokument

5.3.1 Kommittédirektiv, Dir. 2008:48

Omfattningen av narkotikaproblemet redogörs i en mer detaljerad form i jämförelse med direktivet hos den förra utredningen. Det anmärks att ”målet ska vara en kunskapsbaserad missbruks- och beroendevård utifrån den enskildes behov.” (SOU 2011:35, 461) Statistik används i syfte att uppmärksamma problemets allvar i Sverige med siffror på och om missbruk av alkohol och narkotika (SOU 2011:35, 462). Missbruket benämns som ”ett folkhälsoproblem som inte bara drabbar den missbrukande personen utan i hög grad även hans eller hennes familj” där barnens utsatthet i synnerhet lyfts fram (SOU 2011:35, 463). Samhälleliga konsekvenser lyfts också fram, vilket tyder mer på ett behov av att agera just för att skydda medborgarna kring dessa faror. Uppfattandet av missbruk som en ”social fråga” (SOU 2011:35, 464) härleds till de konsekvenser som kommer fram av företeelsen, men detta förklaras inte vidare.

Åtgärdernas fokus riktar in sig på personer med dessa typer av problem som anses behöva en förbättrad vård. Vården i detta område måste förbättras, med utgångspunkt i ”dokumenterad kunskap och klientens behov och önskemål snarare än att, vilket fortfarande är vanligt, styras av ideologi, ekonomi och ’tradition’.” (SOU 2011:35, 463) Ojämligheten i kunskapsnivån ses som ett allvarligt bekymmer, där det förklaras att kunskapen om läkemedelsassisterad behandling för såväl narkotika som alkohol och liknande ämnen skiljer sig i landet (SOU 2011:35, 465). Brist på förståelse över hur vården behandlar problemet sägs skapa konsekvenser för missbrukarna. Så borde inte vara fallet enligt direktivet då man pekar till bevis för kopplingen mellan missbruk och psykisk sjukdom och att vården till missbrukarna ska omfattas av insatser som riktar sig mot dessa problem samtidigt (SOU 2011:35, 465).

Behandling vid och mot missbruk och beroende ska ske ”i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet” (SOU 2011:35, 470) med en förståelse för att det råder olika förutsättningar i olika delar av landet som i sin tur gör att dessa behandlingar blir olikartade. I och med att förståelsen för missbruk och beroende ses utifrån forskning, blir den kunskapsbaserade inriktningen på vården ett sätt att uppnå en önskvärd jämlikhet hos behandlingar över hela landet. De sociala aspekterna är underliggande motiveringar till problemets omfattning, men direktivet präglas huvudsakligen av ett vetenskapligt synsätt i förhållande till hur missbruket ska motverkas.

5.3.2 SOU 2011:35

Det tas ett tydligt avstånd mot vård som bedrivs på andra grunder än kunskap. Det ses som problematiskt att ”vissa kunskapsbaserade insatser tillämpas inte av ideologiska skäl” och att missbruks- och beroendevården som bland annat inkluderar missbruket av narkotika ”är inte tillräckligt kunskapsbaserad” (SOU 2011:35, 23). Det uppmanas därför till en förändring gällande denna inriktning och då hänvisas det särskilt till att den nuvarande lagstiftningen återspeglar att ”missbruk och beroende i huvudsak ses som sociala problem” (SOU 2011:35, 24). Problemets omfattning går in i dessa aspekter tillsammans med brister i vården som lyfts fram via exempel, där vissa tas upp här, och även statistik om missbruk och återfall (SOU 2011:35, 341-342).

De drogfria alternativen som behandlingsform benämns vara grundade på bland annat vårdideologiska skäl. Det talas också om andra typer av förklaringsfaktorer för

företeelsen. ”Med ny kunskap har dock missbruk och beroende i allt högre grad kommit att betraktas som sjukdomstillstånd.” (SOU 2011:35, 24) Redan här urskiljs de ideologiska resonemangen i förhållande till hur vården har sett ut och att man vill principiellt förändra i detta tillstånd. Utredningen uppmärksammar dessa villkor i samband med andra perspektiv att betrakta missbruket på i beskrivningen av missbruk och beroende som ett sjukdomstillstånd. Detta förmedlar ett mer vetenskapligt grundat synsätt på narkotikans påverkan på individen och leder i sin tur in till vård och behandling som följer infallsvinkeln.

Utredningen fortsätter med att ta avstånd till uppfattningen av ett slags försummande av kunskapsbaserad vård. Man förklarar att en orsak till att individen har en svagare ställning gentemot hälso- och sjukvården är att ”det inom delar av socialtjänsten och hälso- och sjukvården lever kvar ett moraliserande förhållningssätt till missbruk och beroende” (SOU 2011:35, 163). Ett sådant tillvägagångssätt har enligt utredningen stora konsekvenser som är avgörande för hur behandlingen av missbruk och beroende går till för individer (SOU 2011:35, 164).

Konsekvenser för bristen och ojämlikheten bland svenska landsting hos behandlingsalternativ som vilar på vetenskap uppfattas som väsentlig för en kunskapsbaserad vård (SOU 2011:35, 172). Dock är det inte bara dessa ekonomiska förutsättningar som har orsakat liknande bekymmer. Återigen benämns förekomsten av moraliserande attityder i en negativ bemärkelse genom en analys av bemötandet av personer med missbruk eller beroende (SOU 2011:35, 189). Detta tillstånd ses som negativt och ska motverkas med hjälp av nyare och andra sätt att betrakta narkotikan och liknande ämnen på samt andra sätt att betrakta missbrukarna på. Speciellt förändringen av betraktelsesättet för missbrukarna kan lyftas fram som en intressant klyfta som skiljer de moraliserande förhållningssätten mot den kunskapsbaserade vården. I klyftan betonas det att de två utgångspunkterna är inkompatibla med varandra och att moraliseringen är något som har haft en icke-önskvärd påverkan på situationen. Dessa attityder ska alltså istället motverkas i förmån för en vård som vilar mer på vetenskapliga resonemang.

För att uppnå en kunskapsbaserad missbruks- och beroendevård introduceras auktorisering som ett koncept för att säkerställa behandlingarnas kredibilitet. ”Auktorisationen ska omfatta krav på att styrka att behandlingen vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet” (SOU 2011:35, 253). Detta ska dessutom ske för varje behandlingsmetod som erbjuds på hem för vård och beroende. Det konstateras att behandlingen som erbjuds på vissa platser ”vilar i flera fall inte på vetenskap och beprövad erfarenhet” (SOU 2011:35, 254). För att detta inte ska ske, presenteras ett tillvägagångssätt för att vända på utvecklingen och förbättra situationen till något mer önskvärt. Agerandet i frågan bygger fortsatt på att vården ska bli kunskapsbaserad och erbjuder här ett sätt att säkerställa detta på.

Flertalet gånger betonas kunskap som väsentligt, inte bara i att förstå problemet och dess omfattning gällande flera olika beroendeframkallande ämnen såsom alkohol och narkotika utan även i hanteringen av den. Missbruk och beroende förs fram som ett stort folkhälsoproblem men också att ”mer kunskapsbaserade och effektivare behandlingsmetoder är en förutsättning för en framgångsrik hantering av missbrukssituationen”. Också värt att nämna är hållningen att ”det råder brist på adekvata strukturer för långsiktig kunskapsuppbyggnad och forskningsmässigt stöd” (SOU 2011:35, 275) och att detta också är något som kräver politiska insatser. En saknad av evidensbaserade metoder för behandling av missbruk och beroende uppmärksammas.

Utredningen själv har kommit fram till att metoder där det finns god evidens för deras effektivitet inte alltid används. Metoderna tillämpas på varierande sätt, vilket skapar problem med tanke på deras avsedda syfte och sätt att tillämpas på. Istället vill man se en direkt påverkan av forskningen på vården genom exempelvis ”evidensbaserade insatser från forskningsverksamheter och expertmyndigheter till huvudmän och yrkesverksamma” (SOU 2011:35, 276). Dessutom tas det hänsyn till kompetensen som finns hos vårdpersonalen och att denna också ska förbättras i syfte att nå en kunskapsbaserad vård (SOU 2011:35, 287f). På så sätt undviks de förutnämnda moraliserande attityderna. Utredningen hamnar, precis som direktivet, i mer av ett vetenskapligt fokus kring resonemangen för narkotika.

5.4 Sammanställning av dokumentens tillhörande idealtyp i synsättet på narkotika

Tabell 3: Sammanställning av dokumentens tillhörande idealtyp i synsättet på narkotika.

Dokument	Vetenskap	Ideologi
Kommittédirektiv 1998:18		X
SOU 2000:126		X
Proposition 2001/02:91	X	
Kommittédirektiv 2006:97	X	
SOU 2008:120		X
Proposition 2010/11:4	X	
Kommittédirektiv 2008:48	X	
SOU 2011:35	X	

6. Avslutning

6.1 Slutsatser

Det första direktivet och utredningen kan uppfattas som ett slags argumenterande för en fortsatt restriktiv politik. Där förklaras ett uppfattat behov av att bland annat vända på tillåtande attityder för att förhindra att den strikta synen på narkotika negligeras. Föreslagna insatser motiveras i linje med att behålla den strikta och önskvärda synen på basis av ideologiska ståndpunkter. Dokumentens argumentation kan i synnerhet passa väl in på Björn Johnsons beskrivningar om hur ståndpunkterna har fått företräde framför vetenskapliga synsätt. Dock visade sig propositionen vara mer avvaktande och gav inte mycket utrymme till dessa uttryckta sentiment.

Utredningen från 2008, vars insatser till största del rör hanteringen av ämnen såsom narkotika, kan anses vara svårplacerad. Å ena sidan uttrycks det fortfarande starkt för en restriktiv politik med hänvisning till ett samhällsansvar i frågan och humanitära skäl. Att antaganden om farligheten av narkotika och hälsofarliga varor kan vara tillräckliga för att ingripa kan inte påstås höra ihop med ett vetenskapsorienterat synsätt, särskilt när scenariot underbyggs med en vilja att skydda enskilda från möjliga faror. Å andra sidan förekommer detta inte ofta, och resten av varornas reglering styrs i hög grad av utredningar, krav och fakta om varorna. En efterföljande klassificering av varorna som narkotika eller liknande måste uppfylla kraven som finns. När klassificeringen sedan sker, blir det först då möjligt från bland andra polisens håll att ordentligt agera i enskilda fall. Utredningen bedöms hamna mer inom ett ideologiskt fokus av den orsaken att dessa resonemang är det slutgiltiga synsättet av narkotika som råder i dokumentet, även om förslagen och kommande proposition förhåller sig mer vetenskapligt i hanterandet av narkotika.

I utredningen från 2011 om behandling av missbruk och beroende, prioriteras kunskapen avsevärt. Direktivet följde samma spår. Ideologiska synsätt om narkotikan förekom i beskrivningar av densamma men används sällan för att motivera de konkreta insatserna bakom förslagen, och utredningen distanserar sig helt från sådana diskussioner. Då hamnade ideologiska tankegångar ofta i en negativ bemärkelse då de stod i motsättning till en kunskapsbaserad vård. Utredningen belyste hur den typen av tankegångar hade gett skäl för andra förfaringssätt i förflutna fall gentemot främst missbrukare. Detta var inte längre

önskvärt då situationen skapade förutsättningar som ansågs vara sämre med exempel i en svagare ställning hos missbrukarna mot vården.

Resultatet har därmed inte varit helt entydigt, trots skiljaktigheterna mellan de två idealtyperna. Många ideologiska resonemang har påträffats gällande narkotikan men dokumenten grundar sig inte enbart på detta synsätt. Debatten kring samhällsproblemet gav möjligen en förväntad bild av att urvalet enbart skulle förhålla sig till de ideologiska resonemangen. Så var emellertid inte fallet. Exemplet såsom Tieberghien och Decortes forskning på området visade också på att en sådan ensidighet kan möjligen vara ovanlig i liknande policydokument, exempelvis på grund av olika typer av inflytande från aktörer på problemets framställning.

Björn Johnsons beskrivningar om narkotikapolitikens ideologisering, inte minst hos hans egna studier från 1970- och 1980-talet, verkar i viss utsträckning ha fortsatt gälla för aktuell tidsperiod. Synsättet på narkotika i studieobjekten har ofta varit ideologiskt präglad, och det faktum att ingen proposition i slutändan kom fram ur 2011 års utredning antyder på att det inte har skett något märkvärdigt skifte i riktningen.

Narkotikan har förts som en moralisk fråga i många av dokumentens resonemang. Den första utredningen och direktivet i urvalet kan uppmärksammas som typexempel på detta.

Utredningen bortsåg från vikten av kunskap om effektiviteten av förebyggande insatser. Det fanns en tydlig prioritering i förmån för en strikt och negativ syn på narkotika. För att uppnå detta, åsidosattes kunskap om insatsernas faktiska effekt. Däremot vore det svårt att påstå att utredningarna i sin helhet har bortsett från kunskapsaspekterna av det svenska utredningsväsendet som togs upp av Jörgen Hermansson. Det går att argumentera mot detta i viss mån gällande just den första utredningen med betoning på direktivets inflytande för utredningens arbete och slutsatser. Återstående dokument visade dock på förekomsten av bägge typer av resonemang med ett betydligt större utrymme för kunskapers betydelse i frågan. Det är i synnerhet 2011 års utredning samt dess tillhörande dokument som sticker ut. Den hör väl samman med ett vetenskapligt synsätt på frågan och med att lägga stor vikt på kunskap. Den går även så pass långt att den kritiserar tidigare ideologiska förfaranden mot

narkotikan och ställer sig därmed till den ena sidan av debatten som beskrevs i inledningen. Bägge sidor av debatten har kommit fram via policydokumenten.

6.2 Diskussion

Det finns åsikter som försöker tala för att vetenskapen i sig ska styra politiken eller för den delen policyutformning. Det finns även förespråkare för att den istället ska agera utifrån vad som anses vara rätt eller fel ur ideologiska aspekter. Oberoende av huruvida ett bevis-baserad policyskapande eller andra grundtankar om politik i största allmänhet är att föredra eller ej, framstår det som viktigt att vår förståelse för staters hållning i frågor kan allteftersom utvecklas. Uppsatsens syfte är emellertid inte att förespråka för varken det ena eller det andra synsättet. Istället är syftet att påpeka vikten av att förstå vilka synsätt som har varit gällande och att detta kan förklara de motsättande ställningstaganden som har funnits i svensk debatt och politik.

I de exempel som tidigare togs upp om policyforskning av droger, var de statliga policydokumenten värdefulla studieobjekt. Med hjälp av dem, gick det att urskilja hur problemet och diskussionen däremellan framställdes från statligt håll. Detta i sin tur ger en större förståelse för narkotikan som politiskt problem. Synsätten som träder fram hos denna typ av dokument påverkar de diskussioner och eventuella lösningar som framförs, något som inte minst påträffas hos Bacchi samt Fraser och Moores forskning. Detta återkopplas till denna analys genom urvalets generella kategorisering och den tillämpade teorin. Förståelsen för vilka synsätt som är rådande i urvalet ökar kunskapen om svensk narkotikapolitik. Den ger en inblick i varför politiken ser ut som den gör och i hur den svenska statens förhållningssätt i frågan har kommit fram. Därför har teorin också varit bra att använda. Den har möjliggjort en redogörelse för förekomsten av två motsättande synsätt i dokument ur det svenska utredningsväsendet, vars syfte är just att ge ett underlag till policybeslut och policyutformning.

Inriktningen av uppsatsens urval är ganska snäv och förbiser flera andra arenor som kan ha betydelse för policyutformning, till exempel medier och intresseorganisationer. Därför är det svårt att dra alltför generella slutsatser av urvalet eller ge en mer översiktlig förklaring till utvecklingen av svensk narkotikapolitik. Dock kan uppsatsen ses som ett bidrag till detta, där specifikt utredningsväsendets förfarande i frågan har undersökts. I detta fall bestod analysen

av beredningsstadiet i policyprocessen. Dessutom väcks behovet för ytterligare studier av olika slag om hur exempelvis narkotikan som problem har förts, vilket framläggs i nästa del om vidare forskning.

Underlaget, det vill säga rådande synsätt, till det politiska problemet styrde i hög grad hur narkotikan uppfattades och hur föreslagna lösningar utformades. Analysen av andra stadier, eller för den delen andra aktörer, skulle erbjuda en bredare bild av narkotikapolitikens utveckling. Omständigheterna väckte intressanta uppfattningar kring hur utredningsväsendet är tänkt att fungera i relation till motsättande resonemang hos narkotikafrågan. Resonemangen ledde till skilda synsätt i svenska policydokument på grund av problemets karaktär, trots uppfattningen från Hermansson om betonandet av vetenskap och kunskap i svensk politik.

Vetenskapliga och ideologiska resonemang som företeelser i sig verkar därmed vara av betydelse. De speglades i uppfattningar om narkotikan och verkade påverka delen av debatten som togs upp i inledningen. Analysen kom fram till att resonemangen hade i sin tur ett stort inflytande på uppfattningen av narkotikan i policydokumenten. Resonemangen var därför betydelsefulla för denna del av svensk narkotikapolitik och var i viss mån styrande för hur diskussionen fortlöpte hos texterna. Analysen visade därför dels på att utredningsväsendets beskrivning som en slags neutral mötespunkt mellan kunskap och politik underminerades, dels på problemkonstruktionens betydelse för politiska frågor. Problemet konstruerades med hjälp av resonemangen och tillskrevs olika förhållningssätt i studieobjekten.

Därigenom förbisågs dessutom användandet av bevis i de fall där det inte var lämpligt för resonemangens mål att driva fram ett synsätt. Det mest framträdande exemplet på detta var det förutnämnda förebyggande arbetet mot efterfrågan, där bristen av bevis för insatsernas effektivitet accepterades i förmån för negativa förmedlingar av narkotika.

I analysen av synsätt var det därför just problematiseringen, snarare än idéer om en neutral mötespunkt mellan kunskap och politik, som hade inflytande på hur narkotika diskuterades. Därför kan det påstås att uppfattningen av problemet, snarare än utredningsväsendets egenskaper som arena, var den huvudsakliga grunden som styrde dokumentens diskussion.

Policyskapandets roll för statlig politik borde kanske därför analyseras vidare utifrån snarlika perspektiv i denna analys. Statlig politik som sådan har ett stort inflytande på samhället, och likväl gäller dess problematisering av frågor som förs upp i den politiska dagordningen. Detta fall är ett exempel på ett förbiseende av dess roll som kunskapsinhämtare för frågor på grund av problematiseringens effekter. Som sagt går det inte att göra en helhetsbedömning av utredningsväsendets utveckling eller problemkonstruktionens påverkan på narkotikapolitik enbart med konsekvenserna från detta exempel, men det öppnar upp ett intresse för vidare undersökning. Här går det att gå in på problemkonstruktionens konsekvenser för flertalet faktorer, såsom samhällsmässiga sådana från exemplet hos Roumeliotis. Bland dessa kan nämnas hur lösningar på problemet utformas och tillämpas samt hur aktörer såsom politiska förhåller sig till frågan och hur dessa förhållningssätt påverkar aktörernas roller i frågan.

Det är i synnerhet problemkonstruktion från främst Carol Bacchi som kan uppmärksammas som forskningsområde. Mycket av den tidigare forskning från andra länder som togs upp berörde användandet av bevis i beslutsfattning. De var exempel på fall där resonemangen i policydokument genererade uppfattningar för problemet i liknande mån som framkom i denna analys. Det är därför av intresse att fortsätta vidare på samma spår för andra länder och områden. På så sätt går det att ytterligare redogöra för hur liknande resonemang spelar roll för andra politiska problem och hur politiken samt aktörers uppfattningar av problem utformas därefter.

6.3 Vidare forskning

Diskussionen om vetenskapliga kontra ideologiska resonemang som uppkommer kring förd politik behöver för all del inte vara exklusiv till narkotikapolitik eller drogpolitik. Den kan säkerligen kopplas till flertalet områden och utifrån andra omständigheter samt perspektiv på företeelser såsom narkotikaanvändningen i detta fall. Oavsett fall eller omständigheter, finns det ett stort värde i att utöka förståelsen för hur politiska frågor och angelägenheter kan förklaras och undersökas på liknande vis.

Kommittéernas sammansättning kan lyftas fram som ett viktigt exempel. Frågeställningen i sig lämnade inte något utrymme för detta i analysen men den kan ändå vara av betydelse, såsom avsnittet om utrednings- och kommittéväsendet visar. Utredningen från 2000 var parlamentariskt tillsatt via den dåvarande chefen för Socialdepartementet.

Narkotikakommissionen, som tog fram utredningens kommittédirektiv, var i sin tur tillsatt av den svenska regeringen. Underlaget för statistik och dylikt kom ofta från myndigheter. Utredningen från 2011 hade ett eget delbetänkande som underlag för dess kunskap och förslag. Exempelen visar på att det är viktigt att påpeka att underlagets ursprung kan ha en påverkan för informationen som drivs fram i policydokumentens resonemang. Kvalitén på resonemangen undersöktes som sagt inte i detta fall. En sådan undersökning skulle också kräva en annan typ av studie, möjligen en innehållslig idéanalys som exempel. Dock är detta en faktor som kan spela stor roll för hur resonemangen inhämtas, inte bara för denna analys utan även för underlagda resonemang från flertalet aktörer om politiska ämnen. Den kan också ge en förklaring till varför ett synsätt kan få företräde framför ett annat eller kan förekomma oftare. Detta kan föras fram som ett relevant område för vidare forskning av synsättens förekomst i politiken.

Värdet i en utökad förståelse av området ligger i att kunna urskilja resonemangen och se på hur de påverkar politiska problem, vilket kan kopplas till flera olika aktörer såsom organisationer eller politiska partier. Konsekvenserna av vidhållna resonemang på politik och dylikt kan också nämnas som en intressant aspekt. Aktörernas och studieobjektens betydelse, med exempel hos kommittéernas sammansättning, kan uppmärksammas och vidareutvecklas. Mer forskning om företeelsen kan bidra till forskningsområden som till exempel policyforskning, problemkonstruktion hos aktörer samt förd politik ur både historiska och aktuella aspekter. Med snarlika utgångspunkter, kan också andra länders politik och andra aktörers förfaranden vara intressanta fall att undersöka som exempel.

7 Källförteckning

7.1 Akademisk avhandling

Johnson, Björn. 2003. *Policyspridning som översättning. Den politiska översättningen av metadonbehandling och husläkare i Sverige*. Lunds universitet.

Roumeliotis, Filip. 2016. *Ideological Closure: Drug Prevention in a Post-political Society*. Diss., Stockholms universitet.

7.2 Internet

Johnson, Björn, Richert, Torkel & Svensson, Bengt. 2015. ”Dödlighet i narkotika fördubblad – men inget görs”. *Svenska Dagbladet*. 12 juni. URL: <https://www.svd.se/dodlighet-i-narkotika-fordubblad--ingen-handlingsplan>

Bergstedt, Therese. 2015. ”En politik som inte är i takt med tiden”. *SVT Nyheter*. 4 juni. URL: <https://www.svt.se/nyheter/vetenskap/en-politik-som-inte-ar-i-takt-med-tiden>

Stålenkrantz, Berne & Persson, Louise. 2008. Svensk narkotika- politik skördar fler dödsfall än narkotikan. *Expressen*. 14 april. URL: <https://www.expressen.se/debatt/svensk-narkotika--politik-skordar-fler-dodsfall-an-narkotikan/>

Gryhed, Annica. 2017. ”Politik måste alltid bygga på moral”. *Dagens Samhälle*. 18 september. URL: <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/politik-maste-alltid-bygga-pa-moral-18668>

Hammarbergh, Krister. 2014. Majoriteten vill ha ett narkotikafritt samhälle. *SVT Nyheter*. 5 februari. URL: <https://www.svt.se/opinion/majoriteten-vill-ha-ett-narkotikafritt-samhalle>

Regeringen. 2016. *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020*. Regeringen. URL: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/skrivelse/2016/02/skr.20151686/>

TT. 2015. FN: Svensk narkotikapolitik usel. *Dagens Medicin*. 9 november. URL: <https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2015/11/09/fn-svensk-narkotikapolitik-usel/>

7.3 Riksdagstryck

Proposition 2001/02:91. *Nationell narkotikahandlingsplan*.

Proposition 2010/11:4. *En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning*.

7.4 Statens Offentliga Utredningar

SOU 2000:126, Narkotikakommissionen, *Vägvalet – den narkotikapolitiska utmaningen*.

SOU 2008:120, Narkotikautredningen, *Bättre kontroll av missbruksmedel*.

SOU 2011:35, Missbruksutredningen, *Bättre insatser vid missbruk och beroende*.

7.5 Tryckta källor

Bacchi, Carol. 2009. *Analysing Policy: What's the problem represented to be?* Frenchs Forest: Pearson.

Beckman, Ludvig. 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus Förlag.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina. 2012. Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur AB, 13-48.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina. 2012. Idé- och ideologianalys. I Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur AB, 139-176.

Bryman, Alan. 2008. *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2. uppl. Stockholm: Liber AB.

Bäck, Henry, Erlingsson, Gissur Ó & Larsson, Torbjörn. 2015. *Den svenska politiken – struktur, processer och resultat*. 4. uppl. Stockholm: Liber AB.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann & Wängnerud, Lena. 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. uppl. Stockholm: Wolters Kluwer Sverige AB.

Hermansson, Jörgen. 2003. *Politik på upplysningens grund*. Malmö: Liber AB.

Johnson, Björn. 2005. *Metadon på liv och död*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lundquist, Lennart. 1992. *Förvaltning, stat och samhälle*. Lund: Studentlitteratur AB.

Newton-Smith, W.H. 1981. *The Rationality of Science*. London: Taylor & Francis Group. E-bok.

Olsson, Börje. 2017. Den svenska narkotikapolitiken. I Eklund, Niklas & Hildebrand, Mikaela (red.). *Dogmer som dödar: Vägval för svensk narkotikapolitik*. Verbal Förlag: Stockholm, 25-52.

Wisselgren, Per. 2008. Vetenskap och/eller politik? Om gränsteorier och utredningsväsendets vetenskapshistoria. I Sundin, Bosse & Göransdotter, Maria (red.). *Mångsysslare och*

gränsöverskridare: 13 uppsatser i idéhistoria. Institutionen för idé- och samhällsstudier, Umeå universitet: Umeå, 103-119.

7.6 Vetenskapliga artiklar

Albæk, Erik. 1995. Between knowledge and power: Utilization of social science in public policy making. *Policy Sciences* 28 (1): 79-100.

Amnå, Erik. 2010. "Speaking Truth to Power"?: Statsvetarna och kommittéväsendet. *Statsvetenskaplig Tidsskrift* 112 (5): 552-567.

Detrich, Ronnie, Keyworth, Randy & States, Jack. 2016. Leveraging Evidence-based Practices: From Policy to Action. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal* 14 (2): 121-142.

Euchner, Eva-Maria, Heichel, Stephan, Nebel, Kerstin & Raschzok, Andreas. 2013. From 'morality' policy to 'normal' policy: framing of drug consumption and gambling in Germany and the Netherlands and their regulatory consequences. *Journal of European Public Policy*: 20 (3): 372-389. doi: 10.1080/13501763.2013.761506

Fraser, Suzanne & Moore, David. 2011. Governing through problems: The formulation of policy on amphetamine-type stimulants (ATS) in Australia. *International Journal of Drug Policy* 22: 498-506. doi: 10.1016/j.drugpo.2011.09.004

Gstrein, Vanessa. 2017. Ideation, social construction and drug policy: A scoping review. *International Journal of Drug Policy* 51: 75-86. doi: <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2017.10.011>

Jost, John T., Federico, Christopher M. & Napier, Jaime L.. 2009. Political Ideology: Its Structure, Functions, and Elective Affinities. *Annual Review of Psychology* 60: 307-338. doi: 10.1146/annurev.psych.60.110707.163600

Kay, Adrian. 2011. Evidence-Based Policy-Making: The Elusive Search for Rational Public Administration. *The Australian Journal of Public Administration* 70 (3): 236-245. doi: 10.1111/j.1467-8500.2011.00728.x

Knight, Kathleen. 2006. Transformations of the Concept of Ideology in the Twentieth Century. *The American Political Science Review* 100 (4): 619-626.

Lancaster, Karl & Ritter, Alison. 2014. Examining the construction and representation of drugs as a policy problem in Australia's National Drug Strategy documents 1985-2010.

International Journal of Drug Policy 25: 81-87. doi:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.drugpo.2013.07.002>

Parsons, Wayne. 2002. From Muddling Through to Muddling up – Evidence Based Policy Making and the Modernisation of British Government. *Public Policy and Administration* 17 (3): 43-60.

Ritter, Alison. 2009. How do drug policy makers access research evidence? *International Journal of Drug Policy* 20: 70-75. doi: 10.1016/j.drugpo.2007.11.017

Roumeliotis, Filip. Drug prevention, politics and knowledge: Ideology in the making. *Addiction Research and Theory* 22 (4): 336-347. doi: 10.3109/16066359.2013.856886

Stevens, Alex. 2011. Telling Policy Stories: An Ethnographic Study of the Use of Evidence in Policy-making in the UK. *Journal of Social Policy* 40 (2): 237-255. doi: 10.1017/S0047279410000723

Tieberghien, Julie & Decorte, Tom. 2013. Understanding the science-policy nexus in Belgium: An analysis of the drug policy debate (1996-2003). *Drugs: education, prevention and policy* 20 (3): 241-248. doi: 10.3109/09687637.2012.759904

Trifonas, Peter Pericles. 2012. Deconstructing science. *Cultural Studies of Science Education* 7 (4): 1027-1036. doi: 10.1007/s11422-012-9466-3

Zeigler, David. 2017. Science, Facts, and “Provisional” Knowledge. *Skeptic* 22 (3): 59-63.

Zetterberg, Kent. 2011. Det statliga kommittéväsendet: En del av den svenska modellen. *Svensk Juristtidning* 8: 753-763. URL: <http://svjt.se/svjt/2011/753>

Semir Lulic

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se